

Szabó Helga

Nádasy Alfonz mint Kodály Zoltán görög tanára

Kodály az 1892/93-as tanévtől kezdve nyolc éven át a nagyszombati Katholikus Érseki Főgimnázium növendéke volt. Egy 1951-es előadásában a szellemi élet romlásának gyökerét az iskolákban keresi. Ennek kapcsán így emlékezik nagyszombati diákéveire: „A mi időnkben még oly kitűnő középiskolák voltak, hogy az egyetlen semmi zökkenőt nem okozott. Sőt, sokalltuk a négy évet, úgy éreztük, erővel visszatartanak, nehogy korán lépjunk az életbe. Osztályomban heten voltunk jelesen érettek, mind be lehetett volna állítani tanárnak a középiskolába. Egyik mathezisből volt kiváló —az is lett—, a másik történetből, harmadik latinból, más németből. Jőmagam görögből tudtam annyit, hogy nyugodtan taníthattam volna.” („Bőjti zoltár, avagy hogyan kell jegyezni”, in: *Visszatekintés* I. 249.) Sok évvel később, 55 éves korában történt valami, ami az egykori görög-latin tanulmányok folytatásának igényét ébresztette fel benne. A történet Nádasy Alfonz bencés szerzetes munkásságához kapcsolódik.

Szabó Helga zenepedagógus, az ELTE Tanárképző Főiskolai Karának ny. tanára. Az alábbi írás részlet abból az előadásból, mely a MET egyházzene-pedagógiai tagozata konferenciáján, 1996. november 8-án, Kecskeméten „Kodály tanításának alkalmazása az egyházzene” címmel hangzott el.

A Pannonhalmi Szent Benedek-rend soproni Szent Asztrik Katolikus Gimnáziumának tanára az 1933/34-es tanévtől Nádasy Alfonz. A latin-görög tárgyakat tanítja, osztályfőnök, hitszónok, és a cserkészletben, ezen belül a nagytáborok szervezésében fejt ki munkásságát. Az 1934/35. tanévben az iskolában intézményesen megszervezik a hangszeres zenetanulást. Erre alapozva az 1935/36. tanévben 32 ifjú muzsikussal zenekart alapít. Heti 2 órában gyakorolnak. Az 1936/37. tanévben az „ének” tárgy tanítását is feladatul kapja.

Az 1937/38. tanévben az Éneklő Ifjúság mozgalom eseményeihez kapcsolódva, az immár 110 tagú vegyeskarral, valamint a 33 diákot és néhány öreg bencésdiákot számláló zenekarral adnak hangversenyeket. Az 1938/39. tanévben bencés hagyomány szerint 12 férfi is énekel a 135 tagot számláló vegyeskarban. Egyházzenei alkotások mellett Bartók, Kodály gyűjtéséből népdalokat adnak elő, s klasszikusok remekműveit szólaltatják meg.

Az intézmény 1939/40. évi évkönyvéből idézünk: „A kísérlet, melyet 2 éve kezdtünk, hogy a fiúhangokat telt férfihangokkal színezzük, eredményesnek mutatkozott. Eddig nem remélt hanghatásokat, zengéseket értünk el.”

1940. május 19-én Kodály Zoltán látogatja meg az iskolát. Részt vesz a kórus próbáján és a hangversenyen. A zenekar öt éve alakult. Az énektanításra Nádasy Alfonz csak négy éve kapott megbízást, s az énekkar megszervezésére is csak akkor nyílt lehetőség. Íme, az eredmény kiváló.

Kodály régen feltámadt vágyának beteljesülését látta lehetőnek, midőn Nádasy Alfonzban felismerte azt a személyt, akivel egykori görög-latin stúdiu-mainak rendszeres művelését valósíthatja meg.

Bizonyára Kodály közbenjárásának eredményeként Nádasy Alfonz az 1940/41. tanévben Esztergomba, majd az 1942/43. tanévtől mint görög-latin szakos valamint énektanár a budapesti Szent Benedek Gimnáziumba kap kinevezést. Mindkét intézményben tanít. A budapesti bencés gimnáziumban énekkart alakít.

Nádasy Alfonz Budapestre helyezése lehetővé tette Kodály óhajának valóra válását. 1937-től a lehetőség kínálta alkalmakkor, 1940-től pedig teljes rendszerességgel elkezdődtek Kodály lakásában a hetente többször, hosszú órákon át tartó görög és latin stúdiumok, a Szentírás, valamint szentek írásainak, irodalmi remekműveknek eredeti nyelven olvasása, azok feletti elmélkedések.

Ezekről a bensőséges együttlétekről Nádasy Alfonz „Kodály Zoltán és az egyházi zene” című tanulmányában emlékezik.

A hetente többször ismétlődő, rendszeres együttléteket 1943. szeptemberében Nádasy Alfonz bencés tábori lelkészi szolgálatra való behívása szakította meg. Papi hivatását távol hazájától, a fronton, a szenvedés és a halál mezején töltötte. 1945-ben, a háború végkifejlete idején a katonai szolgálat Budapestre irányította Alfonz atyát is. Még lehetősége nyílt, hogy Kodályt meglátogassa. A budapesti harcok idején azonban századával együtt hadifogságba esett, s szenvedésekkel terhes éveken át végezte szent szolgálatát a Szovjetunió irtozatos hideg, északi táján lévő büntetőtáborban.

Kodály a háború borzalmainak idején reménykedve várta, hogy Alfonz atya épségben, még hozzá egy újabb nyelvvel, az oroszsal gazdagodva hazatér. Így lett. Az orosz nyelv ismerete a kutatásokban jó haszonnal járt. Nádasy Alfonz fent említett tanulmányából idézünk: „Hadifogságom után munkám kiegészült a Szovjet Tudományos Akadémia népzenei kiadványainak ismertetésével: különösen azokéval, amelyek a magyarral rokon népek népdalainak gyűjtésével foglalkoztak.”

A Kodállal eltöltött órákról ugyancsak a fenti írásból idézünk: „Mikor Budapestre kerültem, azonnal megkért, hogy hetenként meghatározott időben dolgozzunk együtt. Görög és latin klasszikusokat, valamint egyházatyákat olvastunk, mindig eredetiben. Ugyancsak együtt imádkoztunk, Szentírást olvastunk, ugyancsak görögül és latinul. Hetenként kétszer-háromszor voltunk együtt. Aszerint, hogy mennyi időt tudott szakítani, két-három-négy órát dolgoztunk. — Nehezen barátkozott meg szent Pállal. De élete végéig hú maradt hozzá, mikor minden szavának háttérét megismerte. Az egyházatyák közül legjobban Aranyszájú Szent Jánost szerette.”

Beszélgéseikről Alfonz atya feljegyzéseket készített. A gondolatoknak ez a kincsestára nyomdakész állapotban, kiadatlanul, még hozzáférhetetlen.

A világhírű, ünnevelt Kodály Zoltán 55 éves korától haláláig egy fiatal bencés szerzetessel, hetente többször, hosszú órákon át a Szentírást, a szentek tanításait, régi bölcsek könyveit olvassa és imádkozik eredeti nyelven. Ezek voltak az ő „boldog órái”.

A fenti írással a közelmúltban elhunyt Nádasy Alfonzra emlékeziünk. Nekrológiát lapunk következő számában közöljük. (A Szerkesztőség.)